

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/237033,General-Franciszek-Kleeberg.html>
26.02.2026, 20:47

Generał Franciszek Kleeberg

Generał Franciszek Kleeberg, żołnierz Legionów Polskich, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej urodził się 1 lutego 1888 r. w Tarnopolu. W 1939 r. dowódca Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”, bohatersko walczącej z Niemcami w ostatniej bitwie wrześniowej kampanii, stoczonej w dniach 2–5 października pod Kockiem.

[Legiony Polskie Wojna polsko-bolszewicka](#)

01.02

Generał brygady Franciszek Kleeberg oddaje honorowy strzał z karabinka sportowego - lata 30. Fot. NAC

Jego rodzicami byli Emilian i Józefina z domu Kuschée. Studiował w austriackiej Akademii Wojskowo-Technicznej w Mödling na Wydziale Artylerii. W 1908 r. został przydzielony do 2 pułku haubic polowych armii austriackiej w Wiedniu. W maju 1915 r. otrzymał przydział do Legionów Polskich i został szefem Sztabu II Brygady. Gdy poprosił o zmianę obywatelstwa austriackiego na polskie, w czerwcu 1918 r. został karnie przeniesiony na front włoski.

Po zakończeniu I wojny światowej został przyjęty do wojska polskiego. Brał udział w wojnie polsko-ukraińskiej w latach 1918–1919 i w obronie Lwowa.

W II Rzeczypospolitej pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji, 1 stycznia 1928 r. został mianowany generałem brygady. W 1936 r. objął funkcję dowódcy Okręgu Korpusu nr III w Grodnie. W 1938 r. mianowano go dowódcą Okręgu Korpusu nr IX w Brześciu nad Bugiem. Na tym stanowisku znajdował się w momencie rozpoczęcia II wojny światowej.

9 września 1939 r. powierzono mu dowództwo nad nowo formowaną Grupą Operacyjną

„Polesie” (od końca września Samodzielna Grupa Operacyjna „Polesie”) z zadaniem obrony Polesia od Brześcia do granicy polsko-sowieckiej, ze stanowiskiem dowodzenia w Pińsku.

Po agresji sowieckiej na Polskę do gen. Kleeberga dotarł rozkaz Naczelnego Wodza mówiący o przekroczeniu granic neutralnych sąsiadów: Rumunii i Węgier. W tej sytuacji generał zdecydował się ściągnąć wszystkie swoje siły w rejon Kowla i stamtąd przebijać się do Rumunii.

22 września otrzymał informację, że Naczelnny Wódz opuścił terytorium Polski i został internowany, wtedy to postanowił pomaszerować na pomoc obrońcom Warszawy. Kiedy do SGO „Polesie” dotarła informacja o kapitulacji Warszawy, generał ponownie zmienił kierunek marszu w stronę Gór Świętokrzyskich, gdzie planowano przejść do partyzantki.

Z powierzoną mu jednostką w dniach 2-5 października stoczył ostatnią bitwę kampanii 1939 r. pod Kockiem. W pożegnalnym rozkazie do swoich żołnierzy generał pisał: *Żołnierze! Z dalekiego Polesia, znad Narwi, z jednostek, które się oparły w Kowlu demoralizacji – zebrałem Was pod swoją komendę, by walczyć do końca. Chciałem iść najpierw na południe – gdy to się stało niemożliwe – nieść pomoc Warszawie. Warszawa padła, nim doszliśmy. Mimo to nie straciliśmy nadziei i walczyliśmy dalej, najpierw z bolszewikami, następnie w 5-dniowej bitwie pod Serokomlą z Niemcami. Wykazaliście hart i odwagę w czasie zwątpień i dochowaliście wierności Ojczyźnie do końca. Dziś jesteśmy otoczeni, a amunicja i żywność na wyczerpaniu. Dalsza walka nie rokuje nadziei, a tylko rozleje krew żołnierską, która jeszcze przydać się może. Przywilejem dowódcy jest brać odpowiedzialność za siebie. Dziś biorę ją w tej najcięższej chwili – każąc zaprzestać dalszej bezcelowej walki, by nie przelewać krwi żołnierskiej nadaremnie. Dziękuję Wam za Wasze męstwo i Waszą karność, wiem, że staniecie, gdy będziecie potrzebni. Jeszcze Polska nie zginęła.*

5 października gen. Kleeberg zdecydował się skapitulować przed Niemcami. Decyzję o kapitulacji generał podjął ze względu na brak amunicji i środków medycznych dla rannych. Następnego dnia wojsko złożyło broń.

Generał zmarł 5 kwietnia 1941 r. w niemieckim szpitalu wojskowym. Pochowano go na cmentarzu w Neustadt, lecz w 1969 r., w 30 rocznicę bitwy pod Kockiem, szczątki generała sprowadzono do Polski i 6 października złożono na cmentarzu wojskowym w Kocku. Pośmiertnie został mianowany generałem dywizji.

[Dowiedz się więcej o bitwie pod Kockiem.](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Wojna polsko-bolszewicka

Rocznica